

Tessie van der Meer

Democraten,

Vijf en twintig honderd jaar geleden radicaliseerde Pericles de democratie van Athene. Een stadsstaat, die zo'n 500 jaar voor Christus het oude Griekenland domineerde. Hij stelde overheidstaken open voor de deelname van burgers; die daar overigens wel voor moesten betalen. Vernieuwing; toen. Een staatsman, die nu nog wordt geciteerd. Niet om zijn daden (die waren overigens nogal imperialistisch van aard) maar vooral, omdat hij zich als politicus een democratisch ethos eigen maakte.

2500 jaar later probeert D66 een andere houding, een ander politiek ethos tegenover maatschappelijke vraagstukken te bepalen. Hoewel iedere vergelijking met de klassieke oudheid mank gaat, is er een overeenstemming tussen Pericles en D66 dat beide op zoek zijn gegaan naar een nieuwe democratische gezindheid.

We vieren vandaag een jubileum, dat volgens het Appèl van 25 jaar geleden, nooit gevierd had mogen worden. Na de bom onder het bestel, zou immers politiek Nederland er geheel anders uitzien.

Democraten,

In de afgelopen 25 jaar heeft D66 de veranderingen in ons land begeleid met analyses en voorstellen voor verbeteringen. Sommige gelden nog steeds, maar op andere punten wordt ook D66 door veranderingen verrast. We hebben bijvoorbeeld voorspeld dat de gevestigde rolpatronen zouden gaan veranderen en dat het milieu bescherming nodig heeft en dat geldt als nooit tevoren. Maar anderzijds hebben bijvoorbeeld de veranderingen in de relatie tussen Oost en West hebben ook ons aangenaam verrast; ook al moeten we op die verandering nog steeds een doeltreffend antwoord vinden.

De rode draad die door de geschiedenis van D66 loopt is haar aandacht voor de verstoorde relatie tussen de burger en de politiek. Ik ga straks kort in op de oorzaken van die verstoorde relatie; omdat zij knaagt aan de wortels van ons democratisch bestel. Aan het bestaansrecht van elke politieke partij. Aan de legitimatie van politiek-bestuurlijk Nederland.

Het ontbrekende gevoel van verbondenheid met politieke partijen, stelt ons voor de opdracht een grote krachtsinspanning te leveren. Een "tour de force", die wij minstens met zoveel energie als in 1966 moeten aanpakken. Wij zijn dat als veranderingsgezinde partij in Nederland aan onszelf, ons bestaansrecht, maar primair aan de democratie, verplicht. Een belangrijke taak die gepaard moet gaan met een proces van zelfonderzoek van de politiek, zodat weer een succesvol appèl kan worden gedaan op de Nederlandse kiezer.

D66 heeft daarvoor al het tientjes-lidmaatschap geïntroduceerd en tracht het politiek debat binnen de partij te stimuleren met de zogenaamde regionale platforms; maar er zal meer voor nodig zijn om de relatie tussen de burgers en politieke partijen te verbeteren. Tijdens ons jubileumsymposium in september in de Grote Kerk te Den Haag bleek dat de partijen nog maar aan het begin staan van noodzakelijke veranderingen in de interne partijcultuur. Ondertussen blijft het van belang dat politieke partijen met hun achterban communiceren. Het is dan ook te betreuren dat de commissie-v.d. Bergh (de commissie die de subsidiëring van politieke partijen heeft onderzocht) zo buitengewoon terughoudend heeft geadviseerd over de financiële ondersteuning van partijen; in het bijzonder voor een essentiële taak als het wetenschappelijke- en scholingswerk, de basis van elke democratische partij! Ik zou graag zien dat de democratie zichzelf weet te bedruipen en D66 wil er hard aan werken om die situatie te bereiken. Maar tot die tijd moet het de samenleving iets waard zijn om haar democratische voertuigen te laten functioneren.

Partijgenoten, ik zei het al, Er is veel mis in de relatie tussen kiezer en gekozene. In feite tussen de politiek en de maatschappij. De logge bureaucratie van de overheid heeft zich schijnbaar losgemaakt van de werkelijkheid en bestuurt vanuit Den Haag vooral departementen en zichzelf. Burgers wenden zich massaal af van de politiek en zoeken in toenemende mate heil in privaat initiatief. En helaas niet altijd in constructieve zin. Daarmee wordt het primaat van de politiek omgebogen tot een primaat, dat kenmerken vertoont van gemak, eigenrichting, sociale onverschilligheid; in feite tot een tweedeling. Geen tweedeling in "koopplaatjes", maar een schot tussen openbaar bestuur en het openbare leven. Het is daarom te betreuren, dat de kar van de sociale vernieuwing die juist gericht is op het vergroten van de betrokkenheid bij ons bestuurlijk systeem zo weinig inspirerend wordt getrokken door het kabinet. Sociale Vernieuwing is enthousiast is overgenomen door 500 gemeenten, en het kabinet raakt verstrikt in onderling gekibbel en kruidenieren met voorstellen.

In tegenstelling tot bij de gemeentebesturen blijft het bij het Rijk nog steeds: rommelen in de marge. Kenmerkend voor die houding is het voorstel om enkele miljoenen guldens op het succesvolle project Jongeren bouwen voor Jongeren te bezuinigen. D66 zou zo graag zien dat het kabinet haar opgeschroefde pretenties eens inruilde voor daadwerkelijke bezieling ten aanzien van de relatie tussen centraal bestuur en decentraal bestuur en tussen overheid en burgers in het algemeen.

Maar ik ben bang dat ik teveel vraag. Of misschien wel te weinig. Want van een echte verbetering in de relatie tussen overheid en samenleving kan, naar het oordeel van D66, pas sprake zijn als het bestuur wordt gemoderniseerd. D66 streeft al 25 jaar naar staatsrechtelijke en bestuurlijke vernieuwing. 25 jaar geleden waren we onze tijd ver vooruit. Nu krijgen we, met het rapport-Deetman op zak, voor dit vraagstuk ook de aandacht van de andere politieke partijen. Het gaat traag als Hollandse rivieren, maar er zit tenminste beweging in. En niet alleen in Nederland. Onlangs las deze benoemde burgemeester een artikel over het thema van de gekozen burgemeester. In dat artikel werd betoogd, dat (citaat): "gemeenten worden bestuurd volgens regels die inmiddels 150 jaar oud zijn". In het artikel wordt vervolgens gerefereerd aan voorstellen om het lokaal bestuur beter te stroomlijnen tot een effectieve eigentijdse overheid. De aangedragen oplossing: (ik citeer nog steeds): een gekozen burgemeester met vergaande bevoegdheden! Dames en heren, dit progressieve D66 standpunt werd verdedigd door de conservatieve Britse Minister Heseltine. En ik deel deze opvatting!

Ook in Engeland is men volgens deze plannen op zoek naar mogelijkheden de kwaliteit van het bestuur te verbeteren. In feite op zoek, naar een verbetering in de relatie tussen kiezer en gekozene. Door bijvoorbeeld rechtstreeks de macht te laten kiezen. De formateurs van de Colleges van B & W.

Dames en heren,

Over de conditie, van onze partij wil ik het vandaag niet al te lang met u hebben bij deze feestelijke opening van het congres .... maar het gaat goed!

Zo goed zelfs, dat we er een Commissaris van de Koningin aan over gehouden hebben! Die we warm welkom heten !!

Het gaat ook veel beter door de toename van het ledental.

Wij zijn hard bezig onze partij organisatorisch verder te professionaliseren. Zonder enige kritiek op voorgangers te uiten, vind ik toch dat we - weliswaar zeer hardwerkend - te lang, en soms te vrijblijvend bezig zijn geweest. De "Bezuidenhoutseweg" moet de voorwaarden bieden voor een ook organisatorisch krachtig D66.

Efficiënt in:

- organisatie
- decentralisatie
- financieel beheer
- ondersteuning van de kamerfracties

"Agressief" in:

- ledenwerving
- mobiliseren van de kwaliteit onder onze leden
- het openboren van verstopte partijkanalen

Ik zei het al: het gaat goed.

Het eenvoudige, doch zo noodzakelijke handwerk vindt enthousiast doorgang, vanuit de vele regio's, afdelingen en de Bezuidenhoutseweg. De gestarte ledenwerfcampagnes, witte vlekkenplannen, werkgroepen, kerngroepen zorgen voor meer binding in en met de partij. Vooral de Jonge Democraten ontwikkelen opvallend veel energie in het politieke debat, dat ook bij het HB elke vergadering weer hoog op de agenda staat. Misschien nog belangrijker is het debat elders, (aan de basis) van de partij.

Ik refereerde straks al aan nieuwe initiatieven op dit punt. Het is zeker, dat de beoogde bestuurders vereniging een solide basis kan vormen voor het extra platform in de partij. Daarover, straks meer door Sander Brugman.

Vrienden, D66 heeft een politieke opdracht! We gaan op eigen kracht recht op nieuwe doelen af. Naar ik hoop met een ruim mandaat ... zonder de dwangneurose van een bepaalde grootte of getal. D66 van roepende in de politieke woestijn tot gids voor de toekomst; naar nieuwe politieke verhoudingen, die meer zijn dan de optelsom van bijvoorbeeld drie gevestigde politieke partijen en hun belangen. In dat opzicht schiet het recente PvdA voorstel, allen al uit een oogpunt van : "visie op de toekomst" en de veranderende rol van politieke partijen opvallend tekort.

We houden zo lang mogelijk vast aan onze "one man-vote" doctrine. Ofschoon de overweldigende belangstelling voor dit congres de grenzen van deze verworvenheid en gebouw Krasnapolski in zicht hebben gebracht. Met enige improvisatie en de nodige technische hulpmiddelen congresseren meer dan 2000 leden op historische grond. Een compliment voor de organisatie en de medewerkers is op zijn plaats. Zij hebben de laatste weken wonderen verricht!!

Partijgenoten,

Sinds maart van dit jaar hebben we elkaar niet meer gezien. Maar er is in die tijd nogal het één en ander gebeurd: een eclatante provinciale staten-verkiezing (de zevende overwinning op rij), waarbij de kiezers voor het eerst het perspectief aan elkaar lieten zien dat D66 een grote partij kan zijn. Dat beeld wordt sindsdien in de opiniepeilingen keer op keer bevestigd. Natuurlijk: het blijft papieren winst en het zal in werkelijkheid allemaal wel wat minder zijn. Maar niet te ontkennen valt dat D66 in gemeenten en provincies een machtsfactor van betekenis is geworden. De betekenis van D66 wordt vandaag nog eens krachtig onderstreept door de aanwezigheid van een paar duizend leden.

25 jaar D66 heeft maatschappelijke analyses opgeleverd waar niemand aan voorbij kan; D66 heeft openingen weten te maken in levensbeschouwelijke vraagstukken over euthanasie en abortus. Ook anderszins voeren we een onophoudelijke pleidooi voor de ontplooiing van het individu, of dat nu de verzelfstandiging van de vrouw, de kinderopvang of de sluitingstijden van winkels betreft. Altijd hebben we voorop gelopen als het de modernisering van Nederland betreft; zowel op het punt van de technologie, als de Europese eenwording en vooral de staatsrechtelijke vernieuwing. het milieuvraagstuk hebben wij zo'n beetje uitgevonden en altijd hebben we de ontwikkelingssamenwerking heftig verdedigd. Maar laat ik nu niet onze zegeningen gaan tellen; daar zijn andere partijen veel beter in!

Ik ga u niet vertellen hoeveel beter D66 het gedaan zou hebben dan menige regeringscombinaties van de afgelopen 25 jaren, waarin de christen-democraten steeds domineerden. Eén ding is echter zeker; wij zouden een andere houding hebben gehad t.a.v. de problemen, die zich aandienende. Het dilemma van D66 zal zijn hoe daarmee om te gaan bij toekomstige formaties. Hans van Mierlo zal daar straks in zijn speech nog iets over zeggen.

Ik rond af. In de 25 jaar dat D66 bestaat is er veel veranderd. Maar de politieke uitdagingen zijn nauwelijks anders geworden; ze zijn zelfs groter dan toen. Het milieu, de groeiende tweedeling tussen werkenden en niet-werkenden, de allochtonenproblematiek, de internationale instabiliteit. Op al die uitdagingen zullen politieke partijen een antwoord moeten vinden. En dat kunnen ze alleen als ze, ik zei het al eerder, de relatie tussen de burgers, de kiezers weten te herstellen. Burgers opnieuw het gevoel geven dat ze bij de oplossing van de vraagstukken van de samenleving worden betrokken dat is een opgave voor ons allemaal. En D66 heeft daarin een speciale opdracht, vanuit de ontstaansgeschiedenis en Pericles. Maar het is slechts het begin voor de volgende 25 jaar. Nog een plezierige dag op dit jubileumcongres.